

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-165.2026.03>

УДК 37.091.3:51+7]:004.77

Гевко І. В.

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ТВОРЧОЇ СМОРЕАЛІЗАЦІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Теоретично обґрунтовано сутнісні характеристики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації в умовах цифровізації освітнього середовища закладу вищої освіти. Зазначено, що сучасна цифровізація виступає не просто допоміжним технічним засобом чи інструментом трансляції знань, а потужним каталізатором розширення меж професійно-творчої самореалізації та іманентною сферою розкриття креативного потенціалу педагога-музиканта. Акцентовано увагу на необхідності формування у випускників специфічного інтегративного утворення — комплексної мистецько-цифрової компетентності, яка полягає у здатності до синергійного поєднання фундаментальних основ академічного музичного мистецтва з високотехнологічним інструментарієм. Виокремлено ключові вектори такої діяльності. Доведено, що ефективне формування досліджуваної готовності вимагає цілеспрямованого створення комплексу взаємопов'язаних організаційно-педагогічних умов. Серед них провідне місце посідають модернізація змісту професійної підготовки шляхом наскрізної інтеграції музично-комп'ютерних технологій у весь цикл дисциплін, активізація проєктно-творчої діяльності здобувачів освіти завдяки розробці авторських цифрових продуктів (аудіовізуальних і виконавських проєктів, музично-просвітницьких медіапроєктів, інтерактивно-ігрових розробок, багатофункціональних цифрових портфоліо), а також створення інноваційного освітньо-мистецького середовища з багатофункціональними лабораторіями для подолання «технічного бар'єра» у студентів. Зроблено висновок, що цифровізація докорінно змінює парадигму підготовки вчителя музичного мистецтва, трансформуючи цей процес із простої репродукції академічних знань у динамічне середовище для неперервної творчої самореалізації та продукування оригінального інноваційного контенту.

Ключові слова: творча самореалізація, цифровізація освіти, майбутній учитель музичного мистецтва, музично-комп'ютерні технології, професійна підготовка, цифрова компетентність.

Сучасний етап еволюції вітчизняної та світової систем вищої педагогічної освіти детермінується процесами інтенсивної цифрової трансформації освітнього простору. У контексті фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва цифровізація виступає не лише як засіб оптимізації дидактичного інструментарію чи трансляції знань, але й як потужний каталізатор розширення меж їхньої професійно-творчої самореалізації.

Відбувається концептуальний перехід: традиційна парадигма музичної освіти нині зазнає глибинної модернізації шляхом конвергенції академічних музично-виконавських і педагогічних традицій з інноваційними музично-комп'ютерними технологіями - зумовлює формування полімодального мистецько-освітнього середовища, в якому стираються межі між класичним

мистецтвом та мультимедійним простором.

Зазначені трансформації актуалізують проблему формування у випускників закладів вищої педагогічної освіти специфічного інтегративного утворення – готовності до творчої самореалізації в умовах цифрового середовища, що передбачає сформованість комплексної мистецько-цифрової компетентності, а саме – здатності до синергійного поєднання фундаментальних основ академічного музичного мистецтва з високотехнологічним інструментарієм.

Практичний вимір цієї готовності охоплює: вільне оперування цифровими звуковими робочими станціями (Digital Audio Workstations – DAW) для створення, аранжування та саунд-дизайну навчального репертуару; володіння професійними нотними редакторами для оптимізації роботи з музичним текстом; застосування хмарних сервісів та онлайн-платформ для синхронної й асинхронної мистецької колаборації зі здобувачами мистецької освіти; інтеграцію новітніх медіа (з елементами штучного інтелекту) у проєктування авторського музично-освітнього контенту.

Відтак, цифровий простір стає не просто допоміжним технічним засобом, а іманентною сферою розкриття креативного потенціалу майбутнього педагога-музиканта та інструментом його безперервного професійного самовдосконалення.

Проблема професійної підготовки та творчої самореалізації майбутніх учителів музичного мистецтва має ґрунтовне наукове підґрунтя. Зокрема, феномен творчої реалізації особистості досліджували І. Барановська, А. Волосенко, О. Гаврилюк, Н. Громова, Ю. Дьоміна, В. Завалевський, М. Лабач, Ю. Лазаренко, А. Лісниченко, О. Остапчук, І. Тяллева та ін. [1; 4; 5; 7; 8; 9; 12; 13; 14; 17; 21]. Специфіку цього процесу щодо фахівців мистецького профілю розкрито у працях Д. Бондаренка, Н. Гречаник, О. Іваненка, С. Куркіної, Г. Падалки, І. Рудницької, О. Хижної та ін. [2; 6; 10; 11; 18; 20; 22].

Водночас цифровізація музичної освіти найчастіше розглядається науковцями крізь призму формування суто інформаційно-комунікаційної компетентності. Проте інтегративний вектор – використання цифрових технологій саме як каталізатора творчої самореалізації фахівців музичного мистецтва – активно обґрунтовується в сучасних розвідках О. Бордюка, В. Луценка, З. Майбороди, Л. Покровщука та ін. [3; 15; 16; 19].

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутнісні характеристики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації в умовах цифровізації освітнього середовища закладу вищої освіти.

Творча самореалізація сучасного вчителя музичного мистецтва репрезентує собою неперервний, динамічний процес практичного втілення його особистісно-професійного потенціалу, яка полягає не лише у якісному виконанні репродуктивних педагогічних функцій, а, насамперед, у продукуванні оригінального мистецько-освітнього продукту. В умовах цифровізації освіти цей процес зазнає глибинних системних змін. Інформаційно-комунікаційні

технології та спеціалізовані цифрові інструменти сьогодні впевнено долають межі суто утилітарної функції, як допоміжного технічного засобу навчання, перетворюючись на повноцінний органічний простір для розгортання креативної активності педагога-музиканта. Формується нова екосистема цифрової музичної творчості, де вчитель музичного мистецтва виступає не лише транслятором художніх цінностей, але й незалежним творцем інноваційного контенту.

Відповідно, цифровізація освітнього простору сприяє збагаченню та появі принципово нових форм музично-педагогічної діяльності, які суттєво розширюють горизонти творчої самореалізації фахівця. Серед ключових векторів такої діяльності доцільно виокремити наступні:

– комп'ютерне аранжування та продукування навчально-музичного контенту - передбачає професійну роботу фахівця в середовищі віртуальних студій – цифрових звукових робочих станцій (Digital Audio Workstation – DAW, зокрема Steinberg Cubase, Image-Line FL Studio, Apple Logic Pro) з активним залученням технологій MIDI та віртуальних синтезаторів (VSTi). Такий інструментарій дає змогу викладачу музичного мистецтва створювати авторські партитури, гнучко адаптувати класичний чи сучасний репертуар під специфічні вокальні або інструментальні можливості конкретного учнівського колективу, а також моделювати високоякісне звучання симфонічного оркестру чи естрадного ансамблю безпосередньо в межах навчальної аудиторії;

– освітній саунд-дизайн та прикладна звукорежисура – форма діяльності, що виходить за межі компіляції чи простого відтворення фонограм («мінусів»), охоплюючи комплексне проєктування акустичного простору шкільного середовища, самостійний запис, зведення та мастеринг аудіоматеріалів. Крім того, сюди входить створення унікальних звукових ландшафтів для супроводу театралізованих дійств та позакласних заходів, що вимагає від учителя сформованості базових звукорежисерських компетенцій та витонченого акустичного смаку;

– хмарна колаборація та мережева музична творчість - інтеграція хмаро орієнтованих музичних технологій (Soundtrap, BandLab) уможливорює реалізацію спільних мистецьких проєктів зі здобувачами освіти у синхронному та асинхронному режимах, створюючи умови для дистанційної співтворчості у віртуальному просторі, де викладач та здобувчі освіти можуть спільно генерувати музичні ідеї, записувати індивідуальні партії та редагувати аудіоматеріали дистанційно. Така форма взаємодії є надзвичайно актуальною в умовах сучасних форматів змішаного та дистанційного навчання.

– мультимедійна режисура музично-освітнього процесу – сучасний урок музичного мистецтва все частіше набуває ознак імерсивного мистецького дійства, де готовність педагога до мультимедійної режисури означає його здатність гармонійно синтезувати аудіальні, візуальні (генеративна графіка, тематичний відеоряд, інтерактивні презентації) та кінестетичні компоненти, створюючи цілісне мультимедійне освітнє середовище, яке сприяє глибокому залученню емоційно-чуттєвої сфери дитини та підвищує загальну

ефективність сприйняття мистецтва.

Ефективне формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації в умовах цифровізації вимагає цілеспрямованого створення у закладах вищої освіти комплексу взаємопов'язаних організаційно-педагогічних умов.

Розглянемо їх детальніше.

Модернізація змісту фахової підготовки шляхом наскрізної інтеграції музично-комп'ютерних технологій – передбачає відмову від локального вивчення цифрових інструментів (лише в межах дисциплін на «Інформаційні технології в освіті») на користь їхнього органічного впровадження у весь цикл професійно-орієнтованої підготовки. Наприклад, вивчення хорового диригування чи вокалу може супроводжуватися роботою з програмами для аналізу та корекції звуку; курс інструментознавства та аранжування має безпосередньо базуватися на використанні сучасних віртуальних синтезаторів і секвенсорів; а методика музичного виховання – обов'язково включати розробку інтерактивних мультимедійних уроків. Такий підхід дає змогу здобувачам освіти усвідомити практичну цінність цифрових технологій не як окремого явища, а як невіддільного інструментарію їхньої щоденної професійної діяльності.

Реалізація такого підходу на практиці передбачає системне оновлення робочих програм та методів викладання дисциплін професійно орієнтованого циклу, що передбачає: використання спеціального програмного забезпечення для розвитку гармонічного та мелодичного слуху (наприклад, EarMaster, GNU Solfège), використання інтерактивних нотних редакторів для візуалізації структурного аналізу музичного тексту та опанування основ алгоритмічної композиції; супровід освітнього процесу технологіями спектрального аналізу звуку, наприклад, вивчення вокалу може супроводжуватися застосуванням програм для візуалізації інтонації та спектральної корекції (Celemony Melodyne) з навчально-аналітичною метою — для формування навички самостійного аудіомоніторингу; опануванні технологій MIDI-програмування, роботі з високоякісними бібліотеками віртуальних інструментів (VSTi) та програмними семплерами (наприклад, NI Kontakt), що дає можливість здобувачам створювати повноцінні оркестрові макети (mockups) та експериментувати з тембральною палітрою, що значно розширює їхні творчі можливості без необхідності залучення реальних інструментальних колективів; обов'язкове перенесення акценту на проєктування інтерактивних мультимедійних уроків, що містить розробку цифрового дидактичного матеріалу для роботи з інтерактивними панелями, опанування технологій гейміфікації музичного навчання та впровадження мобільних музичних додатків у процес шкільної мистецької освіти.

Упровадження такої наскрізної інтеграції забезпечує потужний синергетичний ефект, коли здобувачі вищої освіти отримують змогу усвідомити практичну та естетичну цінність цифрових технологій не як абстрактного ІТ-додатку чи данини моді, а як іманентного, невіддільного

інструментарію їхньої щоденної професійно-творчої діяльності, що формує цілісний мистецько-цифровий світогляд педагога та генерує стійку внутрішню мотивацію до подальшого інноваційного пошуку.

Активізація проєктно-творчої діяльності здобувачів освіти через створення авторського цифрового продукту полягає у концептуальному переході освітнього процесу від традиційної репродуктивної моделі засвоєння інформації до продуктивно-творчої. У контексті цифровізації майбутній учитель музичного мистецтва має трансформуватися з пасивного споживача інформації на активного творця інноваційного освітнього контенту. Такий підхід є визначальною передумовою для повноцінної самореалізації особистості, оскільки саме в процесі самостійного створення мистецького продукту відбувається найвищий ступінь інтеріоризації професійних знань і навичок.

Залучення здобувачів вищої освіти до проєктної діяльності у цифровому середовищі безпосередньо стимулює їхню креативність та формує навички вирішення нетипових педагогічних завдань.

З-поміж найбільш ефективних форматів такої діяльності доцільно виокремити:

– *аудіовізуальні та виконавські проєкти* (дистанційне зведення та мастеринг записів віртуального хору чи інструментального ансамблю, створення багатоканальних кавер-версій, проєктування звукових ландшафтів (soundscapes) для шкільних театральних постановок); .

– *музично-просвітницькі медіапроєкти* (розробка тематичних музичних подкастів, запис та монтаж освітніх відеоблогів з історії музики чи музичної акустики, створення інтерактивних мультимедійних презентацій тощо);

– *інтерактивно-ігрові розробки* (проєктування гейміфікованих цифрових квестів, вебквестів та віртуальних екскурсій оперними театрами світу, спрямованих на підвищення пізнавального інтересу школярів до музичного мистецтва та ін.);

– *формування цифрового портфоліо* (складна багатфункціональна технологія і систематизована, репрезентативна збірка авторських мультимедійних розробок, аранжувань, аудіо- та відеоматеріалів студента).

Створення інноваційного та високотехнологічного освітньо-мистецького середовища стосується інфраструктурного забезпечення, освітнього процесу. Сучасний простір для підготовки вчителя музичного мистецтва має виходити за межі традиційної лекційної аудиторії і не просто задовольняти базові навчальні потреби, а слугувати потужним джерелом натхнення, стимулюючи прагнення до мистецьких інновацій. По суті, йдеться про формування цілісної цифрової екосистеми закладу вищої освіти, яка моделює реальні умови роботи сучасного педагога-творця.

Реалізація такого середовища передбачає декілька взаємопов'язаних аспектів:

– *Облаштування багатфункціональних творчих лабораторій* передбачає заміну стандартних навчальних класів доцільно створювати спеціалізовані мультимедійні осередки (мистецькі хаби), які мають бути

оснащені сучасним, ергономічним та інтуїтивно зрозумілим обладнанням: електронними музичними інструментами, якісною звукозаписувальною та звуковідтворювальною апаратурою, а також комп'ютерною технікою високої продуктивності. Наявність актуальних ліцензійних програм (для набору нот, створення аранжувань, монтажу аудіо та відео) надає можливість студентам працювати з тими ж інструментами, які сьогодні є стандартом у світовій освітній та мистецькій практиці.

– *Формування безбар'єрного інформаційного простору* є принципово важливим забезпечення постійного та зручного доступу здобувачів освіти до глобальних цифрових ресурсів, що передбачають роботу з хмарними сервісами для зберігання даних і спільної роботи, використання світових електронних бібліотек, цифрових архівів музичних творів, віртуальних музеїв та медіатек (такий відкритий доступ розширює межі навчального закладу, дозволяючи студентам інтегруватися у світовий культурно-освітній контекст).

– *Психологічний комфорт та подолання «технічного бар'єра»* є одним із головних завдань високотехнологічного оснащення є забезпечення психологічного комфорту студента під час творчого процесу, оскільки якісне, швидке та надійне обладнання автоматично знімає технічні перешкоди, мінімізуючи стрес, долаючи страх перед новими технологіями та вивільняє пізнавальні ресурси здобувача освіти (кооли інструмент працює бездоганно, майбутній фахівець отримує змогу максимально зосередитися не на технічних аспектах підключення чи налаштування, а виключно на процесі мистецького пошуку та втіленні своїх педагогічних ідей).

Отже, інноваційне середовище виступає не просто матеріальним фоном, а активним учасником освітнього процесу, який формує естетичний смак, технологічну впевненість та готовність студента до професійної діяльності в умовах цифрової епохи.

Висновки. На основі здійсненого теоретичного аналізу можна констатувати, що цифровізація освіти докорінно змінює парадигму професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Вона перестає бути виключно процесом трансляції академічних знань, трансформуючись у динамічне середовище для неперервної творчої самореалізації особистості. Готовність здобувачів вищої мистецької освіти до цього процесу є складним інтегративним утворенням, що базується на синергії фундаментальної музично-педагогічної бази та розвиненої мистецько-цифрової компетентності.

Встановлено, що цифрові інструменти (музично-комп'ютерні технології, віртуальні студії, хмарні сервіси тощо) виступають потужним стимулом та органічним простором для розкриття креативного потенціалу фахівця музичного мистецтва та зумовлюють появу новітніх форм професійної активності: від комп'ютерного аранжування та освітнього саунд-дизайну до дистанційної співтворчості та мультимедійної режисури цілісного освітнього процесу. Доведено, що ефективне формування досліджуваної готовності в умовах закладу вищої освіти можливе за умови реалізації комплексу взаємопов'язаних організаційно-педагогічних умов.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаємо у розробці цілісної методичної системи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання.

Використана література:

- Барановська І. Г., Лазаренко Ю. Д. Творча самореалізація молодших школярів на уроках музичного мистецтва [Електронний ресурс]. Молодий вчений. 2018. № 5.2. С. 66-71. URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5
- Бондаренко Д. В. Творча самореалізація майбутніх учителів музики [Електронний ресурс] // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2018. - Вип. 81(2). - С. 103-106. - URL :[http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2018_81\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2018_81(2)_24)
- Бордюк О. М. Трансверсальний підхід у системі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва засобами цифрових технологій. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 2024. Вип. 31. С. 45-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2024_31_9 С. 45–54.
- Волосенко А. В. Творча самореалізація вчителя як предмет педагогічних досліджень [Електронний ресурс] // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. - 2012. - Вип. 17. - С. 7-11. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2012_17_4
- Гаврилюк О. Професійно-творча самореалізація вчителя В системі освіти дорослих [Електронний ресурс] // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. - 2016. - № 8. - С. 116-126. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_8_14
- Гречаник Н. І. Методична підготовка студентів педагогічних університетів до творчої самореалізації в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. – К., 2012
- Громова Н. Пізнавально-творча самореалізація майбутнього вчителя на заняттях з лінгвістичних курсів та позанавчальній діяльності (з досвіду роботи) [Електронний ресурс] // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. - 2016. - № 10. - С. 13-24. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_10_4
- Дьоміна Ю. В. Розвиток професійної творчості викладачів педагогічних ВНЗ // Проблеми інж.-пед. освіти. - 2010. - № 26/27.
- Завалевський Ю. Творча самореалізація особистості вчителя як головна умова професійної діяльності [Електронний ресурс] / Ю. Завалевський // Нова педагогічна думка. - 2015. - № 3. - С. 9-12. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2015_3_4
- Іваненко О. А. Творча самореалізація дошкільників у процесі музичних занять : навч.-метод. посіб. – Київ: Ліра-К, 2020
- Куркіна С. Творча самореалізація й професійна компетентність майбутнього вчителя художньої культури [Електронний ресурс] // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки. - 2012. - Вип. 112. - С. 219-229. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_112_30
- Лабач М. М. Творча самореалізація педагога вищої школи як необхідна умова успішної педагогічної взаємодії [Електронний ресурс] // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. - 2013. - № 7. - С. 271-274. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh_2013_7_43
- Лісниченко А. П. Підготовка майбутнього вчителя до творчої самореалізації в професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Вінниця, 2011. – 20 с.: рис. – укр.
- Остапчук О. Професійно-творча самореалізація вчителя у наукових теоріях і освітніх реаліях [Електронний ресурс] // Рідна школа. - 2017. - № 11-12. - С. 9-15. - URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_4
- Падалка Г. М. Творча самореалізація в мистецтві: теоретико-педагогічні аспекти [Електронний ресурс]. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти. 2015. Вип. 18. С. 3-7. URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_014_2015_18_3

- Рудницька І. Інноваційна діяльність як основа творчої самореалізації вчителя. Вища освіта України. 2007. № 4.
- Тяллева І. О. Формування готовності вчителів іноземної мови до творчої самореалізації в професійній діяльності в системі післядипломної освіти : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2008. 20 с.
- Хижко О. В. Творча самореалізація майбутнього музиканта-інструменталіста засобами джазового мистецтва [Електронний ресурс]. Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. 2021. № 6. С. 38-42. URL :http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2021_6_8

I. Gevko. Readiness of Future Music Teachers for Creative Self-Realization Through the Prism of Education Digitalization.

The article theoretically substantiates the essential characteristics of cultivating the readiness of future music teachers for creative self-realization within the digitized educational environment of higher education institutions. It is emphasized that contemporary digitalization serves not merely as an auxiliary technical tool or a medium for knowledge transmission, but as a powerful catalyst for expanding the boundaries of professional and creative self-realization, acting as an immanent sphere for unlocking the creative potential of music educators. Attention is drawn to the necessity of fostering a specific integrative construct in graduates—a comprehensive artistic and digital competence that enables the synergistic combination of fundamental academic music principles with high-tech instrumentation. The key vectors of such activity are delineated: computer arranging utilizing digital audio workstations (DAWs), educational sound design and applied sound engineering, cloud collaboration for networked musical creativity, and the multimedia direction of a holistic music-educational process. It is demonstrated that the effective formation of this readiness necessitates the purposeful creation of a complex of interconnected organizational and pedagogical conditions. Foremost among these are the modernization of professional training content through the seamless integration of music and computer technologies across the entire disciplinary cycle; the intensification of students' project-based and creative activities via the development of original digital products (audiovisual and performance projects, music-educational media projects, interactive game designs, and multifunctional digital portfolios); and the establishment of an innovative educational and artistic environment featuring multifunctional laboratories to help students overcome the "technical barrier." The study concludes that digitalization fundamentally transforms the paradigm of music teacher training, shifting the process from the mere reproduction of academic knowledge into a dynamic ecosystem for continuous creative self-realization and the generation of original, innovative content.

Keywords: *creative self-realization, digitalization of education, future music teacher, music-computer technologies, professional training, digital competence.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 14.12.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 25.01.2026

Дата публікації: 06.02.2026